

Novetat en català de la poeta anglesa

Una victoriana

Les editorials Cafè Central i Eumo, de Vic, han publicat la traducció de Dolors Udina dels 'Sonets del portuguès', d'Elizabeth Barrett Browning, esposa del poeta Robert Browning • Joan Triadú

Confesso que no havia llegit mai els quaranta-quatre *Sonets del portuguès*, i ho dic amb més llàstima encara que vergonya. Perquè em dol que mentre m'endinsava en la versió d'un cert nombre de *Sonets* de Shakespeare m'hauria convingut haver fet l'experiència d'aquesta impressionant lectura de l'amor d'una dona. No pas per comparar una obra amb l'altra, sinó per diferenciar-les des dels respectius orígens. Si el geni va escriure els sonets per encàrrec (sembla), la modesta Elizabeth ho féu per necessitat i, més concretament, per agraïment. Ja sabem prou, em penso (i Elizabeth també ho sabia, ja que diverses vegades crida que el seu amant se'n vagi) que la gratitud i la compassió són grans ocells de mal averany quan volen pel cel de l'amor. Aquí la dona, quatre anys més gran que el seu espòs i físicament feble, es rebaixa fins a una (potser, pense'm, en moments de passió) submissió total a l'home que estima, el gran, el gloriós poeta. Es tracta, ironia de la vida!, de Robert Browning, de qui mig segle

després de la seva mort, deia B. Ivor Evans, com un lloc comú, que ja era més conegut per haver arrencat Elizabeth Barrett de la reclusió de Wimpole Street que no com a poeta.

Val a dir que quan passava això, és a dir, quan el rebaixat era Browning (1940, dins *A Short History of English Literature*) corria arreu una mena de conte filosòfic, com diu Louis Gillet, titulat *Flush*, de Virginia Woolf, dedicat a Mrs. Barret, per mitjà de la vida, el caràcter i les vicissituds del gosset del mateix nom, un *cokney* del qual la seva pretesa parla en detall en centenars de cartes de la seva correspondència amb Browning. *Flush*, traduït per Roser Cardús, fou publicat en La Rosa dels Vents, de Janés i Olivé i en plena guerra (perduda) en fou exhibida, en sessió especial, al Casal de Cultura, la versió cinematogràfica (*Els Barret de Wimpole Street*, aquí *Las vírgenes*), on deixat per força el quisso en el lloc que li corresponia, veiem com Norma Shearer (Miss Barret) tornava de la mort a la vida per obra de l'enèrgica irrupció de Fredric March (Mr. Browning) i de l'amor. Fi.

Mig segle més tard, Bloom es digna esmentar només dos títols del gran Browning. Quant a Elizabeth Barrett Browning, només la fa sortir, després de recordar Safo i Emily Dickinson, les més brillants entre els grans poetes i l'aparella un moment amb la segona, per bandejar-la sense remissió. Certament, les comparances entre genis i altres escriptors, fins i tot dels reconeguts com a grans, no tenen cap valor crític. Una altra cosa és, com a críticament significativa, que Marià Manent inclogués (a *Poesia anglesa i nord-americana*) tres *Sonets del portuguès* i un altre poema, precedits d'una nota biogràfica i crítica, en la qual deia: "Rarament ha estat expressat amb més noblesa i més força el punt de vista femení en la poesia amorosa".

Amb el títol 40 sonets del portuguès (però n'hi ha de debò 44), traduïts en vers per Dolors Udina i confrontats amb l'original anglès, tenim per fi els sonets a l'abast. Per què tot i el tast admirable aportat per Manent i per les seves paraules (ignoro si n'hi ha hagut altres d'escampades) ha calgut

La poesia de Barrett Browning té molta força i una gran noblesa

esperar tant? Dolors Udina, a l'epíleg, exposa amb autoritat i profund afecte el context de l'obra. Començant pel títol, que, fidel a l'original definitiu, té un cert grau d'ambivalència i fins i tot d'estranyesa. En una primera edició no vanal,

diu Dolors Udina, Browning va posar-hi un aclariment. Així: *Sonets (translated) from the portuguese*. La solució francesa, *Sonnets portugais*, evita l'ambigüitat i manté l'equívoc secretívol que Elizabeth volgué per als seus

Aquell mig segle tumultuós

D. Sam Abrams

La mala premsa dels autors victorians la va promoure concretament la segona generació d'escriptors moderns que va sorgir cap als anys 30, com a reacció davant dels gegants literaris de primera generació d'escriptors moderns: T.S. Eliot, E. Pound i J. Joyce. A tall d'exemple, només cal recordar que W.H. Auden va titllar Alfred Tennyson de poeta més imbècil de la llengua anglesa!

L'època victoriana, que hem de situar aproximadament entre el 1850 i el 1900, va ser un període de grans contradiccions, de grans lluites i de grans realitzacions. Va ser l'època de

l'imperialisme conservador de la reina Victòria, però també va ser l'època de la creació de l'escolarització obligatòria. Va ser l'època del triomf de la ciència positivista amb Darwin i també l'època de la fantasia de Lewis Carroll. Va ser el moment de l'art compromès d'Elizabeth Gaskell i també el moment de l'art per l'art de Wilde. D'aquest mig segle tumultuós i turbulent, i alhora gloriós, va sorgir, a banda i banda de l'Atlàntic una generació de grans genis de la poesia. A Anglaterra van aparèixer Browning, Tennyson, Arnold, Christina Rossetti, Hopkins i Hardy mentre als Estats Units apareixien Emerson,

Whitman, Dickinson i Edwin Arlington Robinson. És aquí on hem de situar la figura i l'obra d'Elizabeth Barrett Browning. Barrett Browning va fer diverses contribucions a la poesia en llengua anglesa: demostrar la vàlua intel·lectual de la dona, revifar la tradició poètica a base de modernitzar-la, crear formes noves com ara la novel·la en vers, introduir el compromís social i polític en el discurs poètic sense que degeneri en pamfletisme barat, sotmetre les formes clàssiques i la llengua a una gran tensió per trobar efectes acústics i tècnics agosarats i renovadors. Els quaranta-quatre *Sonets del portuguès* (1850),

una de les seves obres mestres mostra de la seva extraordinària artística. Va atrevir-se a revivir completament la tradició abarrotada de sonets amorosos, una tradició arrencat amb clàssics com ara Camoens i Shakespeare. Barret el mateix nivell dels mestres i, l'exemple de predecessores com Sor Juana Inés de la Cruz, inclosa amb tota la naturalitat del món amorosa de la dona dins la tradició de la lírica en general.